פא א מיי' פ"א מהל' מ"ש הל' ו ופ"ד מהל'

שם שפיף קפה. פג ג מיי שם הלכה ג: פד ד מיי פ"ד מהלי

שמיטין הלכה טו: [מיי' פ"א מהלכות

מעשר הלכה גן:

רבינו חננאל

תנו רבנן אילן שחנטו

פירותיו קודם ט"ו בשבט

. מתעשרים לשנה שעברה.

ושחנטו אחר ט"ו בשבט

מתעשרים לשנה (שעברה)

. הבאה. א״ר נחמיה במה

דברים אמורים באילן

. העושה כעיז שתי בריכות

בשנה. פירוש שתי בריכות, דיופרין אילן

שטעוניז ונ"א: שטועדן

שטעונין (ני א: שטוען) שתי פירות בשנה, כגון תאנה שעושה פירות בקיץ

. . ובחורף. אבל אילז העושה

בריכה אחת, כגון הדקלין

יהזיתין והחרובין אע״פ

שחנטו פירותיהז קודם

שחנטו פיווניון קודם ט"ו בשבט מתעשרין לשנה הבאה. וקיימא לן

. . כרב המנונא, דר' יוחנן

ורי שמעון בן קקיש קיימי (א"ר יוחנן) כוותיה. b) אמר ר' יוחנן נהגו

האמו יייתן נוגו העם בחרובין כר׳ נחמיה. אע"ג דחנטו קודם ט"ו

בשבט מתעשרין לשנה הבאה. איתיביה ר' שמעון בן לקיש לר' יוחנן, הא

בן יאן טייה יייבן. דתנן בשביעית תחילת פרק חמישי, בנות שוח שביעית שלהן שנייה שעושות לשלש שנים, על

שם שעשו בשביעית יהו שביעית. כלומר, הנה בנות

שוח שחנטו קודם ט"ו

ט"ו בשבט בכל (השנה)

שנה ושנה. ומה שחנטו שנה ושנה, וכה שהנסו בשנת השמיטה אחר ט״ו בשבט, נוהגין בהן דין

. שביעית בשנה השנייה של

שביעית בשנה השנייה של שבוע, שמתאחרין בנות שוח הללו באילן ג' שנים.

אבל מה שחנטו קודם

מן הששית הן חשובין,

ימותריז בשנה הראשונה של שבוע. הנה בנות שוח אינם כגון שתי בריכות

בשנה. לפי שאיז עושיז

אלא בריכה אחת בכל שנה ושנה. הנה מה

שחנטו קודם ט"ו בשבט שותטו קודם טין בשבט חשובין משנה ששית, ושחנטו אחר ט"ו בשבט

חשוביו משנה השביעית.

של שבוע שהיא שנה שלישית לחנטתן. והיאך

, מפני שעושין בריכה אחת

בשנה, בין מה שחנטו

קודם ט"ו בין אחר כך מתעשרין לשנה הבאה.

אשתיק כול׳. ירושלמי: אמר ר׳ אבא בר כהנא ותמיהני איך מותיב ר׳

שמעון בן לקיש ומקבל ר' יוחנן מיניה, ושתיק

ליה, ויתיבניה אנא אמינא

חרוביז ואת אמרת בנות שוח, אנא אמינא מנהג

ואת אמרת הלכה, אנא

אמינא ר' נחמיה ואת אמרת רבנן. פירוש בנות שוח הללו תאנים לבנות

הז כדאמרינז בעניז דברים

מו:

חסורי מיחסרא והכי קתני אתרוג אחר לקימתו

מסורת הש"ם

ל) שביעית פ"ה מ"ח, ב) נ"ל להו, ג) בק"ח:

הפקרא הוא ופטורה, ד) צ"ל באילן, ה) אולי צ"ל

העושות, ו) ובשבועות אי שות וכ"ל שם בתום' ד"ה

כבנו׳ שוח וכו׳ן, ז) ובכל

הסוגיא דשם אי׳ שוח וע״ש בפירוש הרא״ש], ה) אולי

ל"ל ולא בתר וכו' וכן כתוב

בתוס' ע"ו יד. ד"ה בנות

שות, ע) לפנינו הגירסא

גירסת רש"י שם, י) [ברש"

שם מין], ל) [שבת מו. ובשאר דוכתי טובא],

מוכססין לחוד

ורבותינו נמנו באושא. אית דגרסי אתרוג אחר חנטה בין למעשר בין לשביעית דסברי לה השתא כר"א דלעיל

שמיטין הלכה יב טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף קכו: פב ב מיי' פ"א מהל' (דף יד:) ולא נראה דבהדיא מוכח בפ' לולב הגזול (סוכה דף מ.) דגרסינן אחר לקיטה וג' מחלוקת בדבר: שתר בריבות ם"ר. מ"ש הלכה ב טוש"ע

דלא שייך לשון בריכה די באלו אלא ביונים כדפי' בקונטרם כדתנן בפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף פ.) הלוקח פירות שובך מפריח בריכה ראשונה ואין לפרש דפריך משום דאין אילן טוען שתי פעמים בשנה דהא אשכחן דיופירא בריש עושין פסין (עירובין דף ית.) ומיהו י"ל משום דקשיא ליה דכיון דלא שכיח אין לנו לחלק מדרבנן: בגון הדקלים והזיתים. נחנס נקט זיתים דמודה בהו ת"ק

דתבואה וזיתים אחר שליש ולא אחר חנטה: בהגן העם בחרובין ברבי נחמיה. לאו דוקא נקט חרובים דהוא הדין דקלים וזיתים וכל אילנות ס העשויות בריכה אחת בשנה מדפריך ליה ריש לקיש מבנות שוח וא"ת והא בנות שוח מפרש בפרק כילד מברכין (ברכות דף מ:) תאיני חיורתא ובריש כלל גדול (שבת דף סת. ושם) אמרינן לקיטתו כאחד למעוטי תאנה ואע"פ שיש לחלק בין סתם תאנים לתאיני חיורתא הא בפ"ק דפאה (מ"ה) חשיב אילנות שלקיטתן כאחד ולא חשיב בנות שוח ושמח תנה ושייר: בנות שוח. נפרק כילד מברכין (ברכות דף מ:) אמר רבה

בר בר חנה תאיני חיורתא ופרי גרוע הוא כדמשמע בריש מסכת דמאי דלא נחשדו עליהם עמי הארך דתנן הקלין שבדמאי השיתין הרימין והעוזרדין ובנות שוח וכן משמע בפ"ק דע"ו (דף יד. ושם) דאמרינן גבי שביעית הוסיפו עליהן מוכססין ובנות שוח אבל מעיקרא לא נהגו בהם שביעית שלא היה חשוב בעיניהם וקשיא דבפ"ק דשבועות (דף יב: ושס) משמע שהוא פרי חשוב גבי מותרות קיך למובח כבנות וי (שבע) לאדם כל

שאוכלין אותו בקינוח סעודה והיינו בנות שוח דאמרינן בבראשית רבה גבי עץ שאכל אדם הראשון דקרו ליה בנות שוח לפי שגרמו שוחה לאדם ואיכא דקרו ליה בנות שבע לפי שגרמו שבעת ימי אבילות ובפרק ארבעה נדרים (נדרים כו.) גבי נודר מן הכלכלה

והיו בהן בנות י (שבע) ואמר אלו הייתי יודע שבנות (ב) י (שבע) בתוכה משמע נמי דפרי טוב הוא ולרבי יוחנן דפטר בירושלמי ברים דמאי אפילו בודאי ודמאי דמתניתין לאו דוקא לפי שרוב מינין (ג) אינם באין אלא מן ההפקר הוה מלינו למימר דפרי

למעשר ואחר חנמה לשביעית ורבותינו למעשר ואחו הנטה לשבעו בין למעשר נמנו באושא 6 אחר לקימתו בין למעשר בין לשביעית איתמר רבי יוחגן וריש לקיש אמרי תרוייהו אתרוג בת ששית שנכנסה לשביעית לעולם ששית כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אתרוג בת ששית שנכנסה לשביעית אפילו כזית ונעשית ככר חייבין עליה משום מבל ת"ר באילו , שחנמו פירותיו קודם מ"ו בשבמ מתעשר לשנה שעברה אחר מ"ו בשבט מתעשר לשנה הבאה אמר רבי נחמיה בד"א באילן שעושה שתי בריכות בשנה שתי בריכות ם"ד אלא אימא כעין שתי בריכות אבל אילן העושה בריכה אחת כגון דקלים וזיתים וחרובין אע"פ שחנטו פירותיהן קודם ם"ו בשבם מתעשרין לשנה הבאה אמר רבי יוחנן גנהגו העם בחרובין כרבי נחמיה איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן ¢בנות ישוח שביעית שלהן שניה מפני שעושות לשלש השנים אישתיק א"ל ר' אבא הכהן לרבי יוםי הכהן אמאי אישתיק לימא ליה אמינא לך אנא רבי נחמיה ואת אמרת לי רבנן משום דא"ל שבקת רבנן ועבדת כרבי נחמיה ולימא ליה קאמינא לך נהגו ואת אמרת לי איסורא דא"ל במקום איסורא כי נהגו שבקינן יּ(ליה) ולימא ליה כי אמינא לך אנא המעשר חרובין דרבנן ואת אמרת לי שביטית דאורייתא אלא שמיר בבי שביעית דאורייתא אלא אמר רבי אבא הכהן תמיהני אם השיבה ריש לקיש לתשובה זו אם השיבה הא אותבה אלא אימא אם קיבלה רבי יוחנן אם לא קיבלה: מתני׳

נכנסת לשלישית או שלישית לרביעית ואחר חנטה לשביעית בין להפקר בין לביעור כשאר אילנות ובת שביעית הנכנסת לשמינית הפקרה הוא פוטרה מן המעשר דאילו לענין מעשר בשאר שני שבוע אזול ביה רבנן בתר לקיטה לגבי חדש וישן ומעשר שני ומעשר עני משום דדרכו ליגדל על כל מים כירק והכי מפרש בשמעתא קמייתא דקדושין (דף ג.) אבל לשאר דבריו שוה לחילן בתר חנטה. ורבה ורב המנונא סבירא להו כאבטולמוס דאמר בתר חנטה לשביעית הלכך בת שביעית שנכנסת לשמינית חייבת בביעור ובת ששית הנכנסת לשביעית פטורה מן הביעור דאזיל בתר חנטה ומיפלג פליגי רבה ורב המנונא במילתיה דאבטולמוס בהא רב המנונא סבר כיון דפטורה מן הביעור חייבת במעשר דלאו הפקרא דמלכא היא ורבה סבר סוף סוף יד הכל ממשמשין ומודה אבטולמוס דפטורה מן המעשר: לעולם ששית. חייבת במעשר ופטורה מן הביעור: אפילו כוים. אפילו לא גדלה בששית אלא מעט ורובה גדלה בשביעית עד שנעשית ככר חייבת משום טבל דבתר חנטה אזלינן: שתי בריכות ס"ד. אין לשון זה נופל אלא בעופות כדתנן (ב"ב דף פ.) הלוקח פירות שובך מפריח הבריכה רחשונה: כעין שתי בריכות. שאין פירותיו נגמרין כאחת כגון תאנים כדאמרן (לעיל דף יג:) גבי קטניות מתוך שעשוין פרכין: אבל אינן. שפירותיו נלקטין כאחד

בתר לקיטה אזלינן בהו: בנות שות.

מפרש במסכת ע"ז (דף יד.) תאיני

חיורתה: שביעים שלהן שניה.

חסורי מיחסרה והכי התני ה"ר יוסי הבעולמום העיד משום חמשה

זקנים אתרוג אחר לקיטה למעשר אחר חנטה לשביעית ורבוחינו נמנו

בחושה וגמרו הסרוג החר לקיטה בין למעשר בין לשביעים. והכי

פירושה אתרוג אחר להיטה למעשר לענין חדש וישן ולענין שניה

שביעית שלהן נוהגת בשנה שניה של שמטה כדמפרש טעמא: מפני שעושות לשלש שנים. פירות החונטים בה בשביעית אין נגמרין עד שנה שניה של שמטה ואנן בתר חנטה אולינן ונהגא בהו שביעית: ואם אמרם לי איסורא. דאסור למיזל בהו בתר לקיטה אנא נמי מודינא דאסור אלא נהגו כך: שבקינן להו. בתמיה: אם קיבלה. והאי דאישתיק משום דלא ידע להשיב אם לא קיבלה והאי דאישתיק משום דלא איכפת ליה דלא דמי מעשר פירות האילן דרבנן לאחמורי ביה כשביעית דאורייתא:

מתני' הוא הגדל ביערים שהוא מקום הפקר ופטור מן המעשר אע"פ שהוא טוב כעין אגוזים קטנים שלנו וכגון ערמונים והא דלא נהגו ביה שביעית מעיקרא לאו משום גריעותא הוא אלא משום דעושות לשלש שנים כדאמרינן הכא והוו סברי דלא אזלינן בהו בתר חנטה 🕫 אלא בתר לקיטה כיון דעיקרן אינם נגמרין בשנה שחונטים בה אבל לריש לקיש דירושלמי דמחייב בודאי ופטרי בדמאי לפי שלא נחשדו משמע משום גריעותא הוא ושיטתיה דהש"ס כוותיה בפ' כ"מ (בכנת מ:) דאמרינן דמאי הוא דלא בעי עשורי הא ודאי בעי עשורי ועוד קשיא דהתם ובפ"ק דע"ז (דף יד.) תאיני חיורתא קרי ליה ובפ' ארבעה נדרים (דף כו.) אמרי' דאין זה לא תאנים שחורות ולא תאנים לבנות ולריך לומר דשלשה מיני תאנים הן שחורות ולבנות הן סתם תאנים ובנות שוח הם תאנים רעות כגון הנך דדמאי ובפ"ק דע"ז וקראום בנות שוח לפי שחולין הקלקלה במקולקל אבל בנות שבע דשבועות ונדרים הן (ד) חשובות שגרמו שבעת ימי אבילות ומסתמא מן הטובות אכל שנאמר (בראשית ג) ונחמד העץ להשכיל ואית דגרסי בפ"ק דע"ז מוכססין בנות שוח בלא וי"ו שהוא פרי אחד שכך שמו כדמוכח בפ"ק דבכורות (קדף ת. ושם) דאמרי' הואב והארי והדוב והנמר והברדלם לשלש שנים וכנגדו באילנות בנות שוח נחש לשבע שנים ולאותו רשע לא מלינו חבר ויש אומרים כנגדו ש מוכססין בנות שוח ופי׳ שם בקונטרס מוכססין שלי בנות שוח ולא בנות שוח ממש ועוד י"ל דמשעת נטיעת האילן של בנות שוח אין טוען פירות עד שבע שנים ואהכי מייתי לה גבי נחש וכי האי גוונא קאמר התם אפעה לשבעים שנה וכנגדו באילן חרוב וחרוב זה משעת נטיעתו עד שעת גמר פירותיו שבעים שנה אבל גבי זאב וארי דלשלש שנים היינו משעת חניטתו עד גמר פרי כדאמרינן הכא: שבקת רבגן ועבדת ברבי נחמיה. עדיפא מיניה הוה ליה לאקשויי דרבי יוחנן אית ליה י הלכה כסתם משנה: בשום דאמר דיה שבקת רבגן ועבדת ברבי נחמיה. נראה לי כך פי׳ לכן לא א״ל הכי כדקאמרת דאי הוה א״ל הכי הוה משיב לו ריש לקיש וכי שבקינן רבנן ונעביד כרבי נחמיה דאת אמרת כרבי נחמיה קאמינא לך: רבר נהגו שבקינן להו. בתמיה דלשון נהגו משמע בפרק בתרא דתענית (דף כו:) דאי עביד לא מהדרינא והכא כיון דאיכא אסורא דהלכה כרבנן אית לן לאהדורי ובריש ערבי פסחים (דף קג.) גבי הא דאמר רבי יוחנן נהגו העם כב"ה ואליבא דרבי יהודה משמע קלת דלכתחילה עבדי הכי מדבריך

רבא אבשמים ברישא והדר אמאור ובכל ענין מחיישב כאן ומכאן סותרים מה שפירש רש"י בפ"ק דפסחים (דף ב:) אסורים בעשיית מלאכה במקום שנהגו דכיון דתני אסורין לא תלינן במנהגא ווע"ע חוספות ברכות נב: ד"ה נהגו וחוס' פסחים קג. ד"ה ואמר]: בנות שוח בפטוטרותיהן, השיתין הנובלות נ' יום. יונה מונה ק' יום נפסח י. ואמרי' בגמרא אמר רבה בר בר תנה תאיני חיוורתא. והן בנות שוח ובנות שבע ובלוקסין כולן מיני תאנים. וכבר ומן השיתין עד התאנים נ' יום. ליקט תאנה ואינו יודע מתי חנטה, א"ר יונה מונה ק' יום פירשנום במס' ע"ז. וכן דרך בנות שוח הללו שחונטין בשנה הראשונה הן פגין ובשנייה בוחל למפרע, אם חל בתוכן ט"ו בשבט הוא יודע מתי חנטה. אמרו לו (והיא) והא עמי בטבריא ועושות ובשלישית נגמרין והן צמל. ובכל שנה הן חונטין וכך סידורן, מה שחונטין בשנה הראשונה לשנה אחת, אמר להן והרי עמכם בציפורי ועושות לשלש 5) שנים. פי' מעשר חרובין דרבנן.

הנהות הב"ח

(מ) גם' ורבותינו נמנו וגמרו 6E367 לקיטתו: (3) תום' ד"ה בנות שות כו' שבנות שבע בתוכה לא הייתי נודר משמע נמי דפירי: משמע נמי דפירי: (ג) בא"ד לפי שרוב מינין הללו אינס כאין: הללו אינס באין: (ד) בא"ד דשבועות ודנדרים הן הטובו׳ שגרמו:

רבינו חננאל (המשך)

בשלישית. ומה שחנט

שבוע נגמריז

בשניה נגמרין ברביעית. ומה שחנטו בשלישית נגמרין בחמישית. ונוהגין בהן מעשר עני, דקייל אילן בתר חנטה, ואילו שנגמרו בחמישית. בשלישית חנטו, לפיכך הן פירות שלישית. ושחנטו ברביעית נגמרין בששית. ושחנטו שנגמרין בשנה של שמטה מותרין הן, כי פירות חמישית הן. ושחנטו חמישית הן. ושחנטו בששית נגמרו בשמינית ושחנטו בשנת השמטה בשביעית, נגמרין בשנה התשיעית שהיא שניה שבוע ונוהגין בהן דין שביעית ומתבערין, כי בשביעית יי היתה חניטתן. וכך דרך סידורו לעולם. כל הפירות בשביעית נוהגין בהן דין שביעית בשנה השניה של עצמה. נמצאו בכל שנה ג' מיני פירות בזה האילן, מקצתן צמל, והן שחנטו מקודם לכן בשנתים. ומקצתן בוחל, והן שחנטו מדאשתקד. ומקצתן פגין והז בזו השנה. וכעניז שפירשנו הן מפורשין בתלמוד ארץ ישראל בגמרא דהא מתניתא, . מהו בנות שוח פיטיראה. .פי׳ פיטיריאה בלשון יון ואמרו מיז תאנים כאשר אמרנו. מה בכל שנה הן עושות או אחת לשלש שנים. ופירשו בכל שנה שנים, ופיזשו בכל שנה עושות אלא אין פירותיהן נגמרין אלא עד ג' שנים. יודע. איד יודעות : ר' יונה אומר קושרין [נ"א קושרון בחוט. פי' אלו אדום ואלו בחוט שחור. תני שמ׳וואלן תוחב בהז . שמעוז בז גמליאל אומר הפגין נ' יום, ומן הפגין עד